

การประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
โรงเรียนโพนงามพิทยาคาร จังหวัดยโสธร
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28

ปิยะวุฒิ ศรีชนะ

โรงเรียนโพนงามพิทยาคาร จังหวัดยโสธร
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

การประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนโพนงามพิทยาคาร
จังหวัดยโสธร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28

นายปิยะวุฒิ ศรีชนะ
ประเมินโครงการเมื่อ พ.ศ. 2559

บทคัดย่อ

การประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนโพนงามพิทยาคาร จังหวัดยโสธร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 ในภาพรวมและจำแนกรายด้าน 4 ด้าน ได้แก่ (1) การประเมินบริบท หรือสถานะแวดล้อม (Context) (2) การประเมินปัจจัยหรือทรัพยากร (Input) (3) การประเมินกระบวนการ (Process) และ (4) การประเมินผลผลิต (Product) และ 2) ประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการดำเนินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนโพนงามพิทยาคาร โดยใช้การรูปแบบการประเมินแบบซีป (CIPP Model) กลุ่มเป้าหมายเป็นข้าราชการครู โรงเรียนโพนงามพิทยาคาร ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 24 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน โรงเรียนโพนงามพิทยาคาร ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 60 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แบบประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 40 ข้อ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 และ 2) แบบสอบถามความพึงพอใจ จำนวน 20 ข้อ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการประเมินโครงการสรุปได้ดังนี้

1. ผลการประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนโพนงามพิทยาคาร ในภาพรวม พบว่าผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.76) เมื่อพิจารณาผลการประเมินจำแนกรายด้าน 4 ด้าน พบว่า (1) การประเมินบริบทหรือสถานะแวดล้อม พบว่าผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.75) (2) การประเมินปัจจัยหรือทรัพยากร พบว่าผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 0.75) (3) การประเมินกระบวนการ พบว่าผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.76) และ (4) การประเมินผลผลิต พบว่าผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.78)

2. ผลประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการดำเนินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนโพนงามพิทยาคาร พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.78)

1. ความเป็นมาของการประเมินโครงการ

เด็กและเยาวชนถือเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญของชาติ ดังความตอนหนึ่งในพระราชดำรัส ซึ่งพระราชทานในโอกาสปีเด็กสากล วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2552 ความว่า “...เด็กเป็นผู้ที่จะได้รับช่วง ทุกสิ่งทุกอย่างจากผู้ใหญ่ ดังนั้น เด็กทุกคนจึงสมควรและจำเป็นที่จะต้องได้รับการอบรมเลี้ยงดูอย่าง ถูกต้องเหมาะสม ให้มีศรัทธามั่นคงในคุณความดี มีความประพฤติเรียบร้อย สุจริต และมีปัญญาฉลาด แจ่มใสในเหตุผล...” และความตอนหนึ่งในพระบรมราโชวาท พระราชทานเนื่องในวันเด็กแห่งชาติ พ.ศ. 2526 ความว่า “...เด็ก ๆ ต้องฝึกหัดอบรมทั้งกายทั้งใจให้เข้มแข็งเป็นระเบียบและสุจริตเพื่อประโยชน์ ของตนในภายหน้า เพราะคนที่ไม่มีความเข้มแข็งไม่สามารถควบคุมกายใจ ให้อยู่ในระเบียบและความดี ยากนักที่จะได้ประสบความสำเร็จและความเจริญอย่างแท้จริงในชีวิต...” (อารยา สิงห์สวัสดิ์, 2552 : ออนไลน์) นอกจากนี้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติมาตราต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กและเยาวชน เช่นมาตรา 52 ความว่า เด็กและเยาวชน มีสิทธิในการอยู่รอดและได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย จิตใจและสติปัญญา ตามศักยภาพในสภาพแวดล้อม ที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของเด็ก และเยาวชนเป็นสำคัญ เด็ก เยาวชน สตรี และบุคคล ในครอบครัว มีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากรัฐ ให้ปราศจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็น ธรรม ทั้งมีสิทธิได้รับการบำบัดฟื้นฟูในกรณีที่มีเหตุดังกล่าว และมาตรา 80 บัญญัติไว้ว่า รัฐต้อง ดำเนินการตามแนวนโยบายด้านสังคม การสาธารณสุข การศึกษา และวัฒนธรรม อาทิ (1) คุ้มครอง และพัฒนาเด็กและเยาวชน สนับสนุนการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาปฐมวัย ส่งเสริมความเสมอภาค ของหญิงและชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของสถาบันครอบครัวและชุมชน และ (6) ส่งเสริมและสนับสนุนความรู้รักสามัคคีและการเรียนรู้ ปลุกจิตสำนึก และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติ ตลอดจนค่านิยมอันดีงามและภูมิปัญญา (สำนักงานคณะกรรมการ การอุดมศึกษา, 2551 : ออนไลน์)

ในด้านยุทธศาสตร์การพัฒนาคน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ (2554 : ออนไลน์) ได้กำหนดยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559 อาทิ ยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน โดยกำหนดว่าการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต มุ่งสร้างกระแสสังคมให้การเรียนรู้เป็นหน้าที่ของคนไทย ทุกคน มีนิสัยใฝ่รู้ รักการอ่านตั้งแต่วัยเด็ก และส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของคนต่างวัยควบคู่ไปกับการ ส่งเสริมให้องค์กร กลุ่มบุคคล ชุมชน ประชาชน และสื่อทุกประเภทเป็นแหล่งเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนจุดเน้นในการ พัฒนาคุณภาพคนในสังคมไทยให้มีคุณธรรมและมีความรอบรู้อย่างเท่าทัน ให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และศีลธรรม สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่สังคมฐานความรู้ได้อย่าง มั่นคง แนวทางการพัฒนาคนดังกล่าวมุ่งเตรียมเด็กและเยาวชนให้มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม มีจิตสาธารณะ พร้อมทั้งมีสมรรถนะ ทักษะ และความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิต อันจะส่งผลต่อการพัฒนา ประเทศแบบยั่งยืน ดังนั้น การจัดการศึกษาจึงเป็นการสร้างคุณภาพชีวิตและสังคม บุรณาการ อย่างสมดุลระหว่างปัญญาธรรม คุณธรรม และวัฒนธรรม มุ่งสร้างพื้นฐานที่ดีในวัยเด็กให้เป็นสมาชิกที่ดี ของสังคม

ในด้านกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษา อาทิต พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการ มาตรา 6 บัญญัติว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และมาตรา 7 บัญญัติว่า ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (กรมสามัญศึกษา, 2546 : 5-6) ดังนั้นการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ และที่สำคัญอย่างยิ่งก็คือ การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาเด็ก และเยาวชนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

อนึ่ง การจัดการศึกษาในสถานศึกษาจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่คาดหวังได้ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งระดับชาติ ชุมชน ครอบครัว และบุคคลต้องร่วมรับผิดชอบ โดยร่วมกันทำงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องในการวางแผนดำเนินการ ส่งเสริมสนับสนุน ตรวจสอบ ตลอดจนปรับปรุงแก้ไข เพื่อพัฒนาเยาวชนของชาติไปสู่คุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ อนึ่ง ในปีการศึกษา 2544 กรมสามัญศึกษา ได้มอบนโยบายให้สถานศึกษาในสังกัด 2,669 โรงเรียน ดำเนินการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้ปัญหาของนักเรียนได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิดและทั่วถึง มีการติดตามประเมินผลโดยเขตการศึกษา ร่วมกับสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด และสหวิทยาเขต มีการคัดเลือกและมอบเกียรติบัตรยกย่องชมเชยโรงเรียน และครูที่ปรึกษา มีการจัดอบรมครูจิตวิทยาโรงเรียน จัดประชุมปฏิบัติการวิทยากรแกนนำ เพื่อให้โรงเรียนปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง นำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสู่การพัฒนาคุณภาพอย่างเป็นองค์รวม ดังนั้น โรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษาจึงจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนขึ้นในโรงเรียน และดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตั้งแต่ปีการศึกษา 2544 เป็นต้นมา

โรงเรียนโพนงามพิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 จัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2524 ตามประกาศกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่ 9 มีนาคม 2524 เปิดทำการสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนได้ดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามนโยบายของกรมสามัญศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2544 เป็นต้นมา ในปีการศึกษา 2558 ผู้รายงานได้รับคำสั่งแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรองผู้อำนวยการโรงเรียนโพนงามพิทยาคาร เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2558 ซึ่งมีรองผู้อำนวยการโรงเรียนเพียง 1 คน เนื่องจากเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก โรงเรียนได้จัดโครงสร้างการบริหารงานเป็น 6 กลุ่มงาน ได้แก่ กลุ่มงานบริหารวิชาการ กลุ่มงานบริหารงบประมาณ กลุ่มงานบริหารงานบุคคล กลุ่มงานกิจการนักเรียน กลุ่มงานแผนงานและประกันคุณภาพ และกลุ่มงานบริหารทั่วไป ซึ่งแต่ละกลุ่มงานจะมีหัวหน้ากลุ่มงานรับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนด เมื่อผู้รายงานได้ปฏิบัติหน้าที่รองผู้อำนวยการโรงเรียนโพนงามพิทยาคาร ได้ศึกษางาน

ในกลุ่มงานต่าง ๆ เพื่อให้ทราบข้อมูลผลการดำเนินงานของกลุ่มงานต่าง ๆ ตลอดจนผลงานดีเด่น ปัญหา และอุปสรรคที่ต้องดำเนินการแก้ไข โรงเรียนมีประวัติและผลงานดีเด่น เช่น โรงเรียนได้รับการรับรอง เป็นโรงเรียน “ต้นแบบโรงเรียนในฝัน” พ.ศ. 2555 จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนได้รับการคัดเลือกให้เป็นสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประจำปี 2556 “สถานศึกษาพอเพียง 2556” และเป็น โรงเรียนต้นแบบมารยาทไทยจังหวัดยโสธรประจำปี 2557 นอกจากนี้โรงเรียนกำลังเร่งดำเนินการเกี่ยวกับ งานกิจการนักเรียน เพื่อรับการประเมินสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข ในปีการศึกษา 2558 ดังนั้น ผู้รายงานจึงสนใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกิจการนักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียน และได้รับทราบข้อมูลเบื้องต้นว่าการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็น บทบาทหน้าที่ของครูที่ปรึกษา โดยปฏิบัติตามขั้นตอนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ (1) การรู้จัก นักเรียนเป็นรายบุคคล (2) การคัดกรองนักเรียน (3) การป้องกันและแก้ไขปัญหา (4) การพัฒนาและ ส่งเสริมนักเรียน และ (5) การส่งต่อ สำหรับการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการประเมินคุณภาพภายใน ปีการศึกษา 2557 และมีข้อมูลการประเมิน มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีสุขภาวะที่ดี และมีสุนทรียภาพ ตัวบ่งชี้ที่ 3 ป้องกันตนเองจากสิ่งเสพติดให้โทษและหลีกเลี่ยงตนเองจากสภาวะที่เสี่ยงต่อความรุนแรง โรค ภัย อุบัติเหตุและปัญหาทางเพศ มีผลการประเมินระดับคุณภาพดีเยี่ยม (โรงเรียนโพชนงามพิทยาคาร, 2558 : 1) อนึ่ง ผู้รายงานมีข้อสังเกตว่าการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนนั้นได้ดำเนินการ อย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด มีลักษณะเป็นงานประจำ ไม่ปรากฏการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานตาม ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้แก่ คณะกรรมการที่มนำ ทีมประสาน และทีมทำ ไม่ปรากฏว่าเคยมี โครงการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงไม่มีข้อมูลการประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน ซึ่งผู้รายงานมีแนวความคิดว่าถ้าโรงเรียนมีการกำหนดโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการ มีการดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ และมีการประเมินโครงการแล้ว จะทำให้ทราบจุดเด่น จุดด้อย ปัญหา และอุปสรรค ก็จะสามารถ นำสารสนเทศมาพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นได้

จากความเป็นมาของการประเมินโครงการดังกล่าวข้างต้น ผู้รายงานจึงได้ศึกษาเอกสารและ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และพบหลักการ แนวคิดต่าง ๆ พอสรุปได้ว่า การประเมินโครงการมีหลายรูปแบบ ในการประเมินโครงการทางการศึกษานิยมใช้รูปแบบ การประเมินแบบชิป (CIPP Model) ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ซึ่งเป็นการประเมินภาพรวมของ โครงการ 4 ด้าน คือ (1) การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (context evaluation) (2) การประเมิน ปัจจัยหรือทรัพยากร (input evaluation) (3) การประเมินกระบวนการ (process evaluation) และ (4) การประเมินผลผลิต (product evaluation) มีนัยสำคัญขงรูปแบบการประเมินชิป ก็คือจะต้อง เป็นการประเมินเพื่อให้ได้สารสนเทศสำหรับการตัดสินใจตามช่วงเวลาของการบริหารโครงการ กล่าวคือ การประเมินบริบท เพื่อตัดสินใจก่อนริเริ่มจัดทำโครงการ การประเมินปัจจัยเบื้องต้น เพื่อตัดสินใจ เกี่ยวกับการวางแผนดำเนินโครงการ การประเมินกระบวนการ เป็นการประเมินเพื่อตัดสินใจปรับปรุง กิจกรรมและวิธีดำเนินโครงการ และเมื่อโครงการสิ้นสุดลงจึงประเมินผลผลิตของโครงการ เพื่อตัดสินใจ คุณค่าและอนาคตของโครงการว่า จะดำเนินงานต่อไปหรือยุติโครงการ (พิชิต ฤทธิจรูญ, 2556 : ออนไลน์) ซึ่งสอดคล้องกับ อัญชลี ธรรมะวิธิกุล (2552 : ออนไลน์) กล่าวว่า การประเมิน

ตามแบบจำลอง CIPP นั้น ประเภทของการตัดสินใจที่แตกต่างกันจำเป็นต้องในสารสนเทศในการตัดสินใจที่แตกต่างกันด้วยแบบจำลอง 4 ประเภท คือ (1) การประเมินสถานะแวดล้อมหรือบริบท เป็นการประเมินที่ช่วยตัดสินใจเลือกวัตถุประสงค์ของโครงการที่จะดำเนินการ (2) การประเมินปัจจัยหรือทรัพยากร เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับการวิเคราะห์ทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดกับทรัพยากรที่มีอยู่และเป็นทางเลือกที่มีโอกาสทำให้บรรลุวัตถุประสงค์มากที่สุด (3) การประเมินกระบวนการ เป็นการประเมินขณะที่นำโครงการที่วางแผนไว้ไปปฏิบัติพร้อมกับการปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ และ (4) การประเมินผลผลิตหรือผลลัพธ์ เพื่อวัตถุประสงค์ในการปรับปรุง ปรับขยายหรือล้มเลิกโครงการ อนึ่ง ผู้รายงานได้ศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เช่น งานวิจัยของ ชูติมา พงษ์เกษ (2552 : 108-111) เรื่อง การประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 พบว่า (1) การประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (2) ด้านบริบท โดยรวมอยู่ในระดับมาก (3) ด้านปัจจัยนำเข้า โดยรวมอยู่ในระดับมาก (4) ด้านกระบวนการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และ (5) ด้านผลผลิต โดยรวมอยู่ในระดับมาก และงานวิจัยของ สุรีย์ เกิดในหล้า (2553 : 49-50) เรื่อง การประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนที่ปราจีนบุรี จังหวัดสระแก้ว พบว่า (1) การประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (2) ด้านความสอดคล้องของบริบท โดยรวมอยู่ในระดับมาก (3) ด้านความเพียงพอของปัจจัยนำเข้า โดยรวมอยู่ในระดับมาก (4) ด้านความเหมาะสมของกระบวนการดำเนินงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และ (5) ด้านผลผลิต โดยรวมอยู่ในระดับมาก

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาตลอดจนแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้รายงานจึงสนใจที่จะทำการประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนโพนงามพิทยาคาร จังหวัดยโสธร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนโพนงามพิทยาคาร ในภาพรวมและจำแนกรายด้าน 4 ด้าน ได้แก่ (1) การประเมินบริบทหรือสถานะแวดล้อม (2) การประเมินปัจจัยหรือทรัพยากร (3) การประเมินกระบวนการ และ (4) การประเมินผลผลิต
2. เพื่อประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการดำเนินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนโพนงามพิทยาคาร

3. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นแนวทางการประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้องกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
2. เป็นแนวทางสำหรับโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้องกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการและความพึงพอใจของนักเรียน

4. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ประกอบด้วยครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนโพนงามพิทยาคาร ในปีการศึกษา 2559 จำนวน 26 คน และนักเรียน จำนวน 422 คน รวมทั้งสิ้น 448 คน
2. กลุ่มเป้าหมาย เป็นครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการ ทีมประสานและทีมทำของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 24 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)
3. กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนโรงเรียนโพนงามพิทยาคาร ในปีการศึกษา 2559 ระดับชั้นละ 10 คน รวมทั้งสิ้น 60 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling)

5. รูปแบบการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนโพนงามพิทยาคาร ใช้รูปแบบการประเมินแบบชิป (CIPP Model) โดยประเมิน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (Context) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ด้านกระบวนการ (Process) และด้านผลผลิต (Product)

6. วิธีการประเมินโครงการ

ผู้รับผิดชอบโครงการซึ่งเป็นคณะกรรมการทีมประสานและทีมทำ ได้ประเมินผลโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนโพนงามพิทยาคาร ตามช่วงระยะเวลาที่กำหนดโดยใช้แบบประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ใน 4 ด้าน คือ ด้านบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (Context) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ด้านกระบวนการ (Process) และด้านผลผลิต (Product)

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ผลการประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบกับเกณฑ์เฉลี่ย
2. วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียน โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบกับเกณฑ์เฉลี่ย

8. สรุปผลการประเมินโครงการ

ผลการประเมินโครงการสรุปได้ดังนี้

1. ผลการประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนโพนงามพิทยาคาร ในภาพรวม พบว่าผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.76) เมื่อพิจารณาผลการประเมินจำแนกรายด้าน 4 ด้าน พบว่า

- 1.1 การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม พบว่าผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.75)
- 1.2 การประเมินปัจจัยหรือทรัพยากร พบว่าผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 0.75)
- 1.3 การประเมินกระบวนการ พบว่าผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.76)
- 1.4 การประเมินผลผลิต พบว่าผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.78)
2. ผลประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการดำเนินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนโพนงามพิทยาคาร พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.78)

9. อภิปรายผล

1. ผลการประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ผลการประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนโพนงามพิทยาคาร ในภาพรวมพบว่าผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.76) เมื่อพิจารณาผลการประเมินจำแนกรายด้าน 4 ด้าน คือ การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม การประเมินปัจจัยหรือทรัพยากร การประเมินกระบวนการ และการประเมินผลผลิต พบว่าผลการประเมินอยู่ในระดับมากทุกด้าน เนื่องจากการประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนครั้งนี้ดำเนินการตามรูปแบบการประเมินแบบซีพี (CIPP Model) ทุกขั้นตอนอย่างเป็นระบบ ผลการประเมินจึงมีความเชื่อมั่นและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของที่กำหนด กล่าวคือการประเมินโครงการดำเนินตามขั้นตอนกระบวนการ 9 ขั้นตอน เริ่มจากการศึกษาวิเคราะห์โครงการที่มุ่งประเมิน ระบุหลักการและเหตุผลของการประเมิน กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และรูปแบบการประเมิน การออกแบบการประเมิน พัฒนาเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และสรุปรายงานผลการประเมิน (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2557 : 6-7) ในด้านผลการประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่พบว่าผลการประเมินในภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าการดำเนินงานโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนโพนงามพิทยาคารมีประสิทธิภาพ เนื่องจากความสำเร็จในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากความร่วมมือร่วมใจของนักเรียน ครูทุกฝ่าย และการสนับสนุนอย่างดียิ่งของผู้ปกครอง อีกทั้งหากมีจิตแพทย์หรือนักจิตวิทยาประจำโรงเรียน เพื่อร่วมกันดูแลช่วยเหลือนักเรียน ก็จะทำให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพมากขึ้น (กรมสุขภาพจิต, 2544 : 39) ความสำเร็จของงานต้องอาศัยการมีส่วนร่วม ทั้งการร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมทำของทุกคนที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นบุคลากรโรงเรียนในทุกระดับ ผู้ปกครองหรือชุมชน (กรมสามัญศึกษา, 2544 : 3) ผลการประเมินโครงการครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยหรือผลการประเมินของ ชูติมา พงษ์เกษ (2552 : 108-111) ได้ประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อุบลราชธานี เขต 4 พบว่า ผลการประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการประเมินโครงการของ ไตรภพ โห้โก๋ (2553 : 91-95) ได้ประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนวัดพิบูลเงิน องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ซึ่งพบว่าผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าผลการประเมินอยู่ในระดับ

มากทั้ง 4 ด้าน สอดคล้องกับผลการประเมินโครงการของ สุรีย์ เกิดในหล้า (2553 : 49-50) ได้ประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเทพราชวิทยา จังหวัดสระแก้ว พบว่าผลการประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก และอยู่ในระดับมากทุกด้าน และสอดคล้องกับผลการประเมินโครงการของอนุรักษ์ ระวังการ (2553 : 89-94) ได้ประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเฉลิมพระเกียรติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาน่าน เขต 2 ซึ่งพบว่าผลการประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียน

ผลประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการดำเนินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนโพนงามพิทยาคาร พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.78) เนื่องจากการดำเนินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในครั้งนี้มุ่งประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนเป็นสำคัญ การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ส่วนใหญ่เป็นบทบาทของครูที่ปรึกษาซึ่งมีความใกล้ชิดกับนักเรียน นักเรียนจึงเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ เมื่อนักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยความเต็มใจและบังเกิดผลดีต่อนักเรียนแล้ว ในบรรยากาศที่มีความเอื้ออาทรและการเอาใจใส่ของครูที่ปรึกษาจึงทำให้นักเรียนเกิดความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ความพึงพอใจของนักเรียนจะเป็นไปตามทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการ (Hierarchy of Needs) (Maslow, 1987 : 69-80) ซึ่งมีแนวความคิดพื้นฐานว่ามนุษย์มีความต้องการอยู่เสมอไม่มีที่สิ้นสุด เมื่อความต้องการได้รับการตอบสนองหรือความพึงพอใจอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว ความต้องการสิ่งอื่น ๆ ก็เกิดขึ้นมาอีก ความต้องการเหล่านี้หากได้รับการตอบสนองก็จะช่วยให้เกิดความพึงพอใจ ผลการประเมินโครงการครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยหรือผลการประเมินของ ประทีปแสง พลรักษา (2558 : 91-95) ได้ดำเนินการประเมินโครงการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้กลยุทธ์ HOME โรงเรียนกุดสะเทินวิทยาคาร อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ซึ่งพบว่าผลการประเมินด้านผลผลิตด้านความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อการดำเนินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

10. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการประเมินไปใช้ มีดังนี้

1.1 ผลการประเมินด้านบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (Context) สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจของผู้บริหารหรือผู้รับผิดชอบโครงการในการริเริ่มจัดทำโครงการ

1.2 ผลการประเมินด้านปัจจัยหรือทรัพยากร (Input) สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจของผู้บริหารหรือผู้รับผิดชอบโครงการเกี่ยวกับการวางแผนดำเนินโครงการ

1.3 ผลการประเมินด้านกระบวนการ (Process) สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจของผู้บริหารหรือผู้รับผิดชอบโครงการเพื่อตัดสินใจปรับปรุงกิจกรรมและวิธีดำเนินโครงการ

1.4 ผลการประเมินด้านผลผลิต (Product) สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจของผู้บริหารหรือผู้รับผิดชอบโครงการเพื่อตัดสินใจคุณค่าและอนาคตของโครงการว่าจะดำเนินงานต่อไปหรือยุติโครงการ หรือเปลี่ยนจากโครงการเป็นงานประจำต่อไป

1.5 ผลการประเมินด้านความพึงพอใจของนักเรียนจะทำให้ทราบว่านักเรียนเกิดความพึงพอใจจากการดำเนินโครงการมากน้อยเพียงใด ซึ่งนำไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ให้สอดคล้องคล้อยกับความสนใจของนักเรียน

1.6 การประเมินโครงการในครั้งนี้ใช้รูปแบบการประเมินแบบชิป (CIPP Model) ซึ่งเป็นรูปแบบการประเมินที่ครอบคลุมปัจจัยในการบริหารโครงการและสอดคล้องกับการประเมินทางการศึกษา สามารถนำรูปแบบการประเมินดังกล่าวนี้ไปใช้ประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนหรือโครงการอื่น ๆ ได้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการประเมินครั้งต่อไป มีดังนี้

2.1 ควรให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการประเมิน เช่น คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อให้ได้สารสนเทศเกี่ยวกับผลกระทบ (Impact) และผลลัพธ์ (Outcome) จากดำเนินโครงการมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรใช้วิธีการและเครื่องมือในการประเมินอย่างหลากหลายเพื่อให้ได้ผลการประเมินที่เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การรับฟังความคิดเห็นของผู้ปกครองจากการประชุมผู้ปกครองระดับชั้นเรียน เป็นต้น

11. บรรณานุกรม

คณะกรรมการการอุดมศึกษา, สำนักงาน. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 :

มาตราที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา. (ออนไลน์) 17 มกราคม 2551.

(อ้างเมื่อ 15 มิถุนายน 2559). จาก <http://www.pld.rmutt.ac.th>

คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

แห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559. (ออนไลน์) 14 ธันวาคม 2554.

(อ้างเมื่อ 15 มิถุนายน 2559). จาก <http://www.nesdb.go.th>

ชุดิมา พงษ์เกษ. การประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 4. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2552.

ไตรภพ โห้โก๋. การประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนวัดพิบูลเงิน

องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ปีการศึกษา 2553.

วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2553.

ประทีปแสง พลรักษา. การประเมินโครงการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้กลยุทธ์

HOME โรงเรียนกุดสะเทียนวิทยาคาร อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19. รายงานการประเมินโครงการ.

โรงเรียนจุฬาราชวิทยาลัย จังหวัดเลย, 2558.

พิชิต ฤทธิจรรณ. “แนวคิดและกระบวนการประเมินโครงการ” วารสารศึกษาศาสตร์ มธ.

7, 1 (มกราคม - มิถุนายน 2557): 6-7.

โพนงามพิทยาการ, โรงเรียน. สรุปผลการประเมินคุณภาพภายใน ตามมาตรฐานการศึกษา

ของสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2558.

งานประกันคุณภาพ โรงเรียนโพนงามพิทยาการ, 2558. (เอกสารอัดสำเนา).

- สามัญศึกษา, กรม. กระทรวงศึกษาธิการ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : พรินทวาทกราฟฟิค, 2546.
- _____. ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา.
กรุงเทพฯ : กรมสามัญศึกษา, 2544.
- สุรีย์ เกิดในหล้า. การประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเทพราชวิทยา
จังหวัดสระแก้ว. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา, 2553.
- อนุรักษ์ ระวีการ. การประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส
ทางการศึกษา อำเภอเฉลิมพระเกียรติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาน่าน เขต 2.
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, 2553.
- อัญชลี ธรรมะวิธิกุล. การประเมินโครงการ. (ออนไลน์) 28 เมษายน 2552.
(อ้างเมื่อ 15 มิถุนายน 2559). จาก <https://panchalee.wordpress.com>
- อารยา สิงห์สวัสดิ์. พระบรมราโชวาท พระราชดำรัส เกี่ยวกับเด็กและเยาวชน.
(ออนไลน์) 1 ธันวาคม 2552. (อ้างเมื่อ 15 มิถุนายน 2559).
จาก <http://www.thaihealth.or.th>

